

FILIP BINDER, PO STOPÁCH KULTURY, PŘÍRODY I POZNÁNÍ. ZAHRANIČNÍ CESTY ČESKÉ A RAKOUSKÉ ŠLECHTY VE DRUHÉ POLOVINĚ 18. A NA ZAČÁTKU 19. STOLETÍ A JEJICH VLIVY A DOPADY

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2017, 211 stran + 26 stran obrazových příloh

Posudek vedoucí diplomové práce

Filip Binder se ve své diplomové práci soustředil na problematiku šlechtického cestování v přelomovém období doznívajícího 18. a počínajícího 19. století. Zatímco raný novověk jako zlatá éra kavalírských cest byl již nesčetněkrát právě s důrazem na roli cestování pro život urozených vrstev zkoumán a interpretován, tak období, kdy tradiční svět pomalu odchází a nahrazuje ho moderní éra s výrazně odlišnými hodnotovými hierarchiemi a preferencemi, se podobného zkoumání zatím dočkalo jen v omezené míře. Tím spíše je třeba ocenit zaujetí, nadšení, ale i znalosti, systematickosti a důkladnosti, s nimiž se autor předložené práce dokázal do svého tématu ponořit a následně napsat studii, která – a to pokládám za vhodné představit hned na úvod – jednoznačně převyšuje obvyklou úroveň diplomových prací obhajovaných na historických ústavech FF UK.

Struktura Binderova pojednání je logická a přehledná. Po obvyklých úvodních partiích, v nichž autor charakterizuje prameny a literaturu a rekapituluje dosavadní zpracování tématu, následuje souhrnné zamyšlení nad rolí a významem cestování v životě urozených vrstev od 16. do 18. století, a následně pak v době, která je vlastním tématem práce – tedy v éře mezi osvícenstvím a romantismem. Mohlo by se zdát, že se k vlastnímu tématu práce Filip Binder blíží snad až příliš zešíroka. Opak je však pravdou; právě komplexní nástin cestování jakožto fenoménu, který od počátku novověku – byť v různých epochách s rozličnou intenzitou a v rozdílných podobách – patřil k životu šlechty, umožnil autorovi vytvořit předpolí pro vlastní uchopení problematiky, které je nade vše pochybnost originální a promyšlené. V souladu s vymezením práce se Binder zaměřuje na to, čím je šlechtické cestování na přelomu „staré“ a „nové“ doby specifické – a dodejme, že i zásadně odlišné kupříkladu od tradičních kavalírských cest podnikaných v předbělohorské či pobělohorské době. Následují totiž tři nestejně obsáhlé a dále vnitřně členěné oddíly, které tvoří hlavní jádro práce. První z nich je věnován vnímání přírody a jejímu včleňování v podobě přírodně krajinářských parků do organismu aristokratických sídel, tedy fenoménu, s nímž se vznešení cestovatelé setkávali v cizině v hojné míře a která pak zásadně ovlivnila i jejich aktivity ve smyslu přebudování

vlastních rezidencí. Druhý oddíl se týká filantropických iniciativ s obzvláštním důrazem na lékařskou vědu a třetí oddíl je věnován průmyslu, a přirozeně tedy zejména cestám do Velké Británie, oné příslovečné „dílny světa“. Dlužno podotknout, že právě okouzlení přírodou, snaha prospět bližním a zaujetí průmyslem a novými technologiemi tvoří ve svém souhrnu pozoruhodnou esenci motivací, proč cestovat a v jakém smyslu cestovatelské zážitky a zkušenosti následně využívat, typickou právě pro dobu doznívajícího osvícenství a nastupujícího romantismu. Diplomovou práci uzavírá promyšleně koncipovaný epilog, akcentující přirozený posun zájmu cestovatelů od tradičních cílů šlechtických výprav předchozích století (tedy zejména Itálie a Francie) směrem k již zmíněné Velké Británii. Je příznačné, že právě tato země přitahovala v 19. století ve stále větší míře i zájem cestovatelů z neurozených kruhů. I v tom je jeden z charakteristických rysů doby, v jejímž rámci Filip Binder zvolené téma pojednal.

Závěr celé práce opětovně potvrzuje koncepčnost, s jakou autor svou studii uchopil. Kromě rekapitulace nejpodstatnějších zjištění a interpretací z předchozích stran naznačuje, jak široké pole dalšího zkoumání se otevírá před každým badatelem, který se podobně jako Filip Binder vydá po této dosud jen málo prošlapané cestě bádání o životním stylu šlechty v celoevropsky přelomové epoše. Sám autor má ovšem k takové cestě ty nejlepší předpoklady, ať už jde o jazykovou vybavenost, suverénní znalost domácí i relevantní zahraniční literatury či schopnost pracovat s vydanými a zvláště pak s nevydanými prameny – mimochodem nápadité citace z nich jeho diplomovou práci více než vhodně doplnily. Stejně tak i schopnost vidět jednotlivé jevy v širších souvislostech a mezioborové přesahy, kterých je autor bez obtíží mocen a které prokázal už ve své bakalářské práci, pak přispívají k celkově velmi příznivému dojmu z předložené studie. Je rovněž na místě dodat, že práce je napsána kultivovaným a zároveň živým, svižným a čtivým jazykem. V textu nenacházím nejen obsahové a interpretační, ale ani formální nedostatky.

Diplomová práce Filipa Bindera splňuje všechna kritéria kladená na tento typ kvalifikačních prací. Vzhledem k jejím kvalitám, o nichž již byla řeč v předchozích odstavcích, ji velmi ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit jako výbornou.

V Praze dne 30. srpna 2017

Doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.